

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

На правах рукопису

АБДУЛЛОВ МУСАБЕК АЛЕКСАНДРОВИЧ

ЕСТЕТИЧНЕ САМОВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИКИ
В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Спеціальність 13.00.01 - теорія та історія педагогіки

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ - 1994

34(100)(091)

ЛНБ ім. В. Стефаника

00330550 (G)

Дисертація є рукопис

Роботу виконано на кафедрі

школи Київського університету імені Тараса Шевченка.

Науковий керівник

- кандидат педагогічних наук,
доцент АВТОМОНОВ ПЕТРО ПАВЛОВИЧ

Офіційні опоненти

- доктор педагогічних наук,
професор ПАДАЛКА ГАЛИНА МИХИЛІВНА
- кандидат педагогічних наук,
доцент ОРЛОВ ВАЛЕРІЙ ФЕДОРОВИЧ

Провідна організація

- Ніжинський педагогічний інститут
імені М.В.Гоголя;

Захист відбудеться 30 травня 1994 р. о 15 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 068.18.15 по присудженню наукового ступеня кандидата педагогічних наук в Київському університеті імені Тараса Шевченка за адресою: 252601, м.Київ, вул. Володимирська, 60.

З дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці університету.

Автореферат розіслано 30 квітня 1994 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

ПЛАХОТНИК О.В.

ЛНБ ім. В. Стефаника
АН України

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

Актуальність проблеми. Сучасний стан економіки, науки і культури в незалежних державах Україна і Республіка Киргизстан визначає перебудову справи освіти і виховання. Зусилля педагогів насамперед мають бути спрямовані на виховання активної, творчо самостійної, ініціативної особистості.

У вихованні такої особистості велике значення має її безпосередня участь у власному розвитку й удосконаленні. "Щоб досягти мети формування творчої особистості спеціаліста, необхідно, як обгрунтовано вважає А.М.Алексюк, докорінно змінити саму позицію студента в процесі навчання. З пасивного споглядального вбирача наукових інформацій, ретельного виконавця, "розв'язувача" стандартних завдань студент має перетворитися на творчого добувача знань, на перетворювача того, що вивчається, для якого головним є не сума знань, не сума засвоєних істин, а розвиток творчого інтелекту, гнучкого мислення".^{1/} Це досить актуально для майбутніх педагогів, на яких покладено виховання відповідно до соціальних умов, що змінилися. Важливо це і для школярів, оскільки дає змогу з дитячих років розвивати їхню ініціативу і творчість. У зв'язку з викладеним вище стає очевидною актуальність проблеми організації естетичного самовиховання як частини професійного самовиховання студентів.

Естетичне виховання, будучи складовою єдиного педагогічного процесу, виконує роль своєрідного внутрішнього двигуна, значною мірою активізуючи підготовку студентів до майбутньої педагогічної діяльності. Якщо виховний вплив педагогів обмежується рамками ву-

^{1/} Алексюк А.М. и др. Организация самостоятельной работы студентов в условиях интенсификации обучения. - К., 1933. - С.4.

ву, то навички самовиховання залишаються на все життя. Тому формування в кожного студента потреби в постійному самовдосконаленні, озброєння його навичками й уміннями роботи над собою — це важливе педагогічне завдання, що потребує вирішення.

Питання теорії самовиховання знайшли відображення у фундаментальних працях А.Я.Арета, О.Г.Ковальова, О.І.Кочетова, Л.І.Рувінського, В.І.Селіванова, в яких самовиховання розглядається, як компонент системи навчання і виховання.

Проблему організації самовиховання найповніше розв'язано стосовно підлітків і старших школярів /А.І.Висоцький, М.М.Гришин, Л.М.Гордєєва, В.І.Косоплаєв, Я.І.Колдунов, М.Г.Тайчинов та ін./.

Дослідження, присвячені самовихованню студентів, освітлюють такі проблеми: педагогічне керівництво самовихованням /Р.С.Гариф'янов, Н.І.Дуніна, Б.Ш.Зязін, І.І.Розова, О.І.Смоляр/; визначення факторів, що впливають на ефективність самовиховної діяльності /З.С.Сєпчева, Г.І.Соловйова/; моральне самовиховання /М.М.Ковальова, Л.І.Рувінський, К.П.Ємих/; фізичне самовиховання /Н.В.Аляб'єва, В.О.Бєляєва/; психологічні проблеми самовиховання студентів педагогічного вузу /О.Е.Бєрденяк, Н.І.Ісаєва, В.Т.Красильникова/; професійне самовиховання /В.В.Афоніна, С.Б.Блєканов, Б.Я.Гудєєнко, В.О.Іщенко, С.І.Камінська, К.О.Тихончук/; естетичне самовиховання /Г.М.Падалка, Ц.О.Сєменов, Д.Х.Фєльдгон/.

У докторській дисертації "Формування естетичних ідеалів і смаків майбутніх учителів музики" її автор Г.М.Падалка, аналізуючи значення самовиховання у формуванні естетичних ідеалів і смаків майбутніх учителів музики, підкреслює, що педагогічне керівництво естетичним вихованням можливе лише на основі опосередкованих впливів.

Видатні виконавці - музиканти і педагоги-практики завжди наголошували на потребі самовиховання з метою поліпшення виконавської майстерності /Г.Г.Нейгауз, Л.М.Одорін, С.Є.Фейнберг та ін./.

Досліджуючи взаємодію вчителя й учнів у процесі формування естетичних відношень засобами музичного мистецтва, Л.Г.Коваль зазначає, що "...на кожному етапі реалізації діалогової системи спілкування-взаємодії /нарізання, співвіднесення, осмислення, інтеріоризація, екстеріоризація/ повною мірою і в професійно значущій формі має втілюватися виховний потенціал музичного мистецтва, що стимулює потребу самореалізації учнів різного віку в естетико-моральній діяльності і прагнення до самовдосконалення"^{1/}.

Ці дослідження збагатили знання про самовиховання. Проте досі малодослідженими є питання естетичного самовиховання студентів конкретної спеціальності з врахуванням специфіки майбутнього вчитель-предметника, а також його ролі у професійному становленні.

Враховуючи нерозробленість проблеми і зважаючи на її актуальність, теоретичне і практичне значення, ми обрали темою свого дослідження "Естетичне самовиховання майбутніх учителів музики в системі професійної підготовки".

Об'єкт дослідження - професійна підготовка студентів музично-педагогічного факультету педвузів.

Предмет дослідження - процес естетичного самовиховання студентів музично-педагогічного факультету.

Мета дослідження - визначити оптимальні педагогічні

^{1/} Коваль Л.Г. Взаимодействие учителя и учащихся в процессе формирования эстетических отношений средствами музыкального искусства. Автореф. дис. ...докт.пед.наук.-К., 1991. - С.9.

умови організації естетичного самовиховання студентів музично-педагогічного факультету, що сприяють їхній естетичній самоосвіті і формуванню музично-педагогічних умінь і навичок.

Відповідно до мети висунуто таку гіпотезу: естетичне самовиховання сприятиме професійному становленню студентів, якщо буде використано оптимальні педагогічні умови опосередкованого керівництва їхньою навчально-пізнавальною діяльністю, орієнтованою на потреби майбутньої педагогічної роботи. Провідними умовами організації самовиховання є: 1/ цілеспрямоване спостереження, аналіз педагогічної діяльності вчителів-практиків; 2/ професійна спрямованість дисциплін, що їх викладають; 3/ розвиток музично-просвітянської діяльності під час педпрактики в загальноосвітній школі.

Мета і гіпотеза визначили завдання дослідження:

1. На підставі теоретичного аналізу філософської, психолого-педагогічної літератури дати педагогічну інтерпретацію поняття "естетичне самовиховання" і його складових компонентів.

2. Визначити оптимальні педагогічні умови організації естетичного самовиховання в навчально-пізнавальній діяльності на музично-педагогічному факультеті.

3. Дослідно-експериментальним шляхом апробувати оптимальні педагогічні умови організації естетичного самовиховання студентів музично-педагогічного факультету.

4. Визначити вплив рівнів естетичного самовиховання майбутніх учителів на характер їхньої підготовки до професії.

Методологічну основу дослідження становлять положення філософської науки про соціальну обумовленість особистості, її поведінки і діяльності, про активність особисто-

сті в процесі розвитку.

Методика дослідження. Дослідну роботу було проведено на базі Одеського державного університету і Київського державного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова. Вирішення поставлених завдань, одержання достовірних даних, перевірка передбачуваної гіпотези було здійснено із застосуванням комплексної методики педагогічного дослідження, яка включала таке: теоретичний аналіз науково-методичної літератури й узагальнення педагогічного досвіду, анкетування, інтерв'ювання студентів, колективні й індивідуальні бесіди, кількісний і якісний аналіз експертних оцінок, взаємооцінок і самооцінок, педагогічний експеримент, метод кореляційного аналізу, методи математичної статистики.

Дослідження здійснювалося поетапно.

На першому етапі /1988-1989 рр./ було вивчено філософську і психолого-педагогічну літературу з проблеми, визначено ступінь її розробленості; проаналізовано практику підготовки студентів, що склалася на музично-педагогічних факультетах педагогічних вузів; сформульовано проблему й основні положення дослідження, робочу гіпотезу, визначено методи дослідження.

На другому етапі ./1989-1990 рр./ було з'ясовано стан, критерії й рівні естетичного самовиховання студентів музично-педагогічного факультету; розроблено методику вивчення рівнів естетичного самовиховання, проведено констатувачий експеримент.

На третьому етапі /1990-1994 рр./ було теоретично обгрунтовано й апробовано систему педагогічних умов організації естетичного самовиховання, проведено формулюючий експе-

римент, опрацьовано його результати.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

а/ виявлено можливості естетичного самовиховання в системі професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів музики;

б/ визначено оптимальні педагогічні умови організації естетичного самовиховання на музично-педагогічному факультеті;

в/ розроблено методику естетичного самовиховання в навчально-пізнавальній діяльності, що активізує професійну підготовку студентів до майбутньої професії;

г/ визначено рівні естетичного самовиховання студентів,

Теоретична значущість дослідження полягає в тому, що нами вперше розглянуто проблему організації естетичного самовиховання майбутнього вчителя музики в навчально-пізнавальній діяльності. Одержано дані про зміни рівнів самовиховання на різних курсах, визначено провідні фактори й умови ефективного естетичного самовиховання.

Практична значущість дослідження полягає в тому, що застосування розробленої науково обгрунтованої й експериментально перевіреної методики організації естетичного самовиховання в навчальній практиці дасть змогу підвищити якість професійної підготовки студентів музично-педагогічного факультету педагогічних вузів. Результати дослідження можна також використати в практиці музично-педагогічних училищ з метою активізації навчально-виховного процесу.

На захист винесено такі положення:

I. Педагогічна інтерпретація поняття "естетичне самовиховання" і його складових компонентів.

2. Рівні естетичного самовиховання студентів музично-педагогічного факультету /усвідомлено-естетичний/, слабо усвідомлено-естетичний і поверхово-орієнтований, неусвідомлений/.

3. Умови організації естетичного самовиховання: а/ організація цілеспрямованого спостереження за педагогічною діяльністю вчителів-практиків як початкового етапу естетичного самовиховання студентів; б/ професійна спрямованість дисциплін, що їх викладають; в/ цілеспрямована організація музично-просвітницької діяльності під час проходження практики в загальноосвітній школі.

А п р о б а ц і я результатів дослідження здійснювалася в ході експериментальної роботи на музично-педагогічному факультеті Ошського державного університету і Київського державного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова /1989-1994 рр./; у виступах автора на республіканській конференції "Психолого-педагогічні проблеми вдосконалення підготовки вчителів у світлі рішень лютневого Пленуму та реформ вищої і загальноосвітньої школи" /м.Ош, 1989/; на всесоюзному науково-практичному семінарі "Морально-естетичне виховання молоді засобами мистецтва" /Чернівці, 1990/; на республіканській науково-практичній конференції "Шляхи вдосконалення художньо-естетичної освіти учнівської молоді в умовах відродження національної культури" /м.Київ, 1992 р./; на республіканській науково-методичній конференції "Удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів музики" /м.Ош, 1991 р./; шляхом публікацій наукових статей у збірнику наукових праць Київського університету ім. Тараса Шевченка; в процесі обговорення дисертаційної праці на кафедрах теорії та історії музики, методики музичного виховання Ошського державного університету і на кафедрі педагогіки вищої і середньої школи Київського університету ім. Тараса Шевченка.

За структурою дисертація складається із вступу, двох глав, висновків, списку використаної літератури і додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, охарактеризовано її сучасний стан, визначено предмет, об'єкт, мету, завдання, гіпотезу, викладено методичні основи і методи, розкрито наукову новизну і практичну значущість дослідження, сформульовано положення, що їх винесено на захист, дано відомості про апробацію цього дослідження.

Перша глава "Теоретичні аспекти естетичного самовиховання майбутніх учителів музики" розкриває суть самовиховання студентів, у ній проаналізовано його структуру, внутрішні і зовнішні фактори, методи.

У першому параграфі розглянуто проблему самовиховання студентів у філософському і психолого-педагогічному аспекті. Теоретичний аналіз свідчить про те, що філософська і психолого-педагогічна наука, розглядаючи проблему самовиховання студентів, виходить з положення матеріалістичної філософії про людину як суб'єкт соціальної практики, який у процесі діяльності перетворює зовнішні обставини, а разом з тим і саму особистість. Формування особистості зумовить певні результати за умови, якщо той, кого виховують, є одночасно об'єктом і суб'єктом виховання. Звідси випливає потреба в мобілізації активності самої особистості.

Відповідно до принципу детермінізму, процес самовиховання студентів зумовлюється зовнішніми і внутрішніми факторами. Єдність їх - запорука успішної організації цього складного процесу. Розглядаючи самовиховання в контексті теорії діяльності /О.М.Леонтьєв/, автор як основні внутрішні передумови виділяє

мету, потреби, мотиви, установки на самовиховання, інтереси. Найважливішим суб"єктивним фактором самовиховання є розвинута самосвідомість, серед сторін якої за своєю значущістю вирізняється самооцінка – знання людиною самої себе і ставлення до себе в їхній єдності /А.Є.Соловйова/. Як зовнішні передумови і регулятори самовиховної діяльності сучасна психолого-педагогічна наука виділяє виховання і соціальні вимоги до особистості.

У другому параграфі розглянуто навчально-пізнавальну діяльність як основу естетичного самовиховання студентів музично-педагогічного факультету. Теоретичний аналіз свідчить про те, що психолого-педагогічна наука виходить з єдності самовиховання і діяльності. На думку Л.І.Рувінського, провідним засобом самовиховання є діяльність.

Організація самовиховання потребує такої діяльності, яка дає змогу особистості глибоко і різнобічно задовольняти інтереси, прагнення, потреби, індивідуальні нахили, виявляти себе з найкращого боку /О.І.Кочетов/ і такої діяльності, що включає розумову діяльність, пов"язану з емоційними переживаннями /В.П.Сокольников/. Враховуючи все це, в процесі організації естетичного самовиховання слід виділити такий аспект музично-просвітницької діяльності, який би відповідав зазначеним вимогам.

У третьому параграфі було визначено оптимальні педагогічні умови організації естетичного самовиховання студентів музично-педагогічного факультету. Організація естетичного самовиховання як цілеспрямований соціально організований педагогічний вплив передбачає створення педагогічно виправданих умов, при яких цей процес був би успішним. Проте самі умови впливають на цей процес не безпосередньо, а опосередковано, через активну діяльність суб"єкта.

Враховуючи висновки теоретичного аналізу проблеми керівництва самовихованням у цілому, було визначено такі педагогічні умови організації естетичного самовиховання студентів музично-педагогічного факультету:

- цілеспрямоване спостереження й аналіз діяльності вчителів-практиків;
- педагогічна спрямованість дисциплін, що їх викладають;
- цілеспрямоване залучення до музично-просвітницької діяльності під час проходження практики в загальноосвітній школі.

У другій главі "Експериментальне дослідження естетичного самовиховання в процесі навчально-пізнавальної діяльності" викладено результати дослідно-експериментального дослідження.

Завдання констатуючого дослідження полягало в аналізі стану естетичного самовиховання; розробленні критеріїв оцінки рівня естетичного самовиховання студентів; визначенні його рівнів.

Результати опитувань показали низький ступінь інформованості про самовиховання, його можливості, засоби і методи, професійні вимоги до особистості учителя музики; відсутність установки на самовиховання, брак суспільно значущих мотивів; низьку результативність самовиховання студентів, які працюють над собою.

Відповіді на запитання анкет свідчать про те, що в середньому відсоток студентів, які займаються самовихованням, дуже низький /лише 23,2%/. Результати анкетування дано в табл. I. /С. II/.

Результати усних відповідей, якісний і кількісний аналіз показників для кожного критерію дав нам змогу умовно виділити три групи студентів з різним рівнем естетичного самовиховання.

Стан самовиховання студентів
/середні дані/

Стан самовиховання	Кількість студентів	Процентне відношення
Займаються постійно	6	3,2
Займаються ситуативно	37	20
Не займаються зовсім	142	76,8

Перша група /усвідомлено-естетичний рівень/ - це студенти, які усвідомили необхідність естетичного самовиховання, його можливості в професійному становленні, досить поінформовані про специфіку обраної професії, об'єктивно оцінюють власні професійні можливості, оволоділи методами самовиховання, регулярно і результативно працюють над собою. Вони добре розуміють важливість естетичного ставлення до усіх видів людської діяльності. Їхні естетичні судження й оцінки є логічними, вони також вміють доводити свою точку зору з тієї чи іншої естетичної проблеми. Студенти цієї групи мали високий рівень естетичної культури спілкування, поведінки і побуту.

Друга група /слабо усвідомлено-естетичний рівень/ включає студентів, які частково усвідомлюють необхідність естетичного самовиховання, його можливості в професійному розвитку, не досить інформовані про майбутню професію, не досить об'єктивно оцінюють професійні можливості, не здатні без сторонньої допомоги скласти особистий план самовдосконалення, недостатньо мірою оволодівають методами самовиховання, несистематично працю-

ють над собою, досягають лише часткових результатів. Для них характерними є правильні, цільні, проте не завжди аргументовані естетичні судження й оцінки. Студенти цієї групи мають відносно високий естетичний рівень поведінки і побуту.

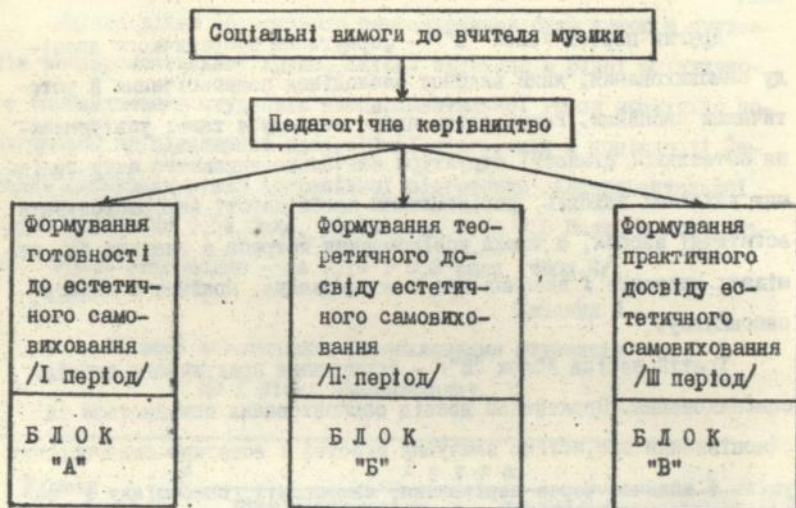
Т р е т ь я група /поверхово-орієнтованій, неусвідомлений рівень/ складається із студентів, які не усвідомлюють необхідності естетичного самовиховання, мають поверхове уявлення про зміст і специфіку обраної професії, не можуть об'єктивно оцінити себе, не мають особистого плану самовдосконалення, слабо або й зовсім не володіють засобами самовиховання, працюють над собою епізодично і з низькою результативністю. Вони характеризуються нестійкими, поверховими естетичними судженнями й оцінками, не виявляють серйозного інтересу до класичних творів мистецтва, погано орієнтуються у видах і жанрах мистецтва й естетичної діяльності. Студентам цієї групи бракує достатніх естетичних навичок поведінки, спілкування і побуту.

У ході формуючого експерименту суть організації естетичного самовиховання полягала в практичній реалізації виявлених педагогічних умов.

Найважливіші напрями і послідовність організації самовиховання показано на методичній схемі моделі /Мал. 1/.С.13/.

Як показано на схемі, організація самовиховання здійснюється в певній послідовності і включає такі періоди: формування готовності до самовиховання; формування теоретичного досвіду естетичного самовиховання; формування практичного досвіду естетичного самовиховання.

Завдання першого періоду /блок "А"/ - формування готовності до естетичного самовиховання. Останнє визначається сумою внутріш-

Мал. 1. Організація процесу естетичного самовиховання студентів музично-педагогічного факультету

ніх передумов особистості, які активізуються в процесі теоретичної, психологічної і практичної підготовки. Теоретична передбачає прослуховування факультативу "Основи естетичного самовиховання майбутніх учителів музики", ознайомлення з методами самовиховання, з біографіями видатних людей. Психологічна підготовка включає формування суспільно значущих мотивів, інтересу до естетичного самовиховання та формування високого рівня самосвідомості. Практична підготовка як завершальний етап спрямована на формування готовності до засвоєння естетико-професійних умінь і навичок самовиховання. Результатом першого періоду є стала потреба в самовиховній діяльності; суспільно значущі мо-

тиви; установка на самовдосконалення; інтерес до роботи над собою.

Другий період /блок "Б"/ - формування теоретичного досвіду самовиховання, який вклучає оволодіння педагогічними й естетичними знаннями. Результатом цього періоду є таке: усвідомлення естетичної цінності структури навчально-виховного акту та інших виховних заходів, усвідомлення необхідності використовувати естетичні засоби, а також усвідомлення потреби в знаннях із суміжних мистецтв і знаннях про самовиховання, прийоми і засоби самовпливу.

Третій період /блок "В"/ - формування практичного досвіду самовиховання. Практичний досвід самовиховання починається із самопізнання професійно значущих якостей і естетико-педагогічних умінь і навичок через порівняння, самоаналіз, самооцінку і завершується безпосередньою діяльністю із самовиховання. Результатом третього періоду є сформовані естетико-педагогічні уміння і навички, а також професійно значущі якості із самовиховання.

Порівняльний аналіз експериментальної і контрольної груп показав, що внаслідок впливу дослідно-експериментальної роботи змінилися мотиви і стимули майбутніх учителів. Після експерименту відбулися значні зрушення в таких суспільно значущих мотивах, як "прагнення краще підготувати себе до майбутньої професійної діяльності". Серед стимулів провідним стало "включення в професійну діяльність". Якщо на констатуючому етапі дослідження мотив "прагнення краще підготувати себе до професії" зафіксовано у 23,6% студентів, а "включення в професійну діяльність" - у 21%, то по закінченні дослідно-експериментальної роботи - відповідно 87,7 і 78,4%, що становить збільшення на 60,1 і 53,4%.

Наведені дані свідчать про результативність нашої роботи.

Оцінка рівня естетичного самовиховання була вищою в студентів експериментальної групи. Якісні зрушення в рівні естетичного самовиховання студентів експериментальної групи позитивно позначилися на підвищенні професійної підготовки й успішності. Середні показники рівня професійної підготовки експериментальної групи зросли на 0,54 бала, успішність - на 0,6 бала, а контрольної групи відповідно - на 0,19 і 0,3 бали /табл.2/.

Таблиця 2

Рівень естетичного самовиховання студентів до і після експерименту.

Рівень естетичного самовиховання	Г р у п а			
	Експериментальна		Контрольна	
	До експерименту /25 чол./	Після експерименту /24 чол./	До експерименту /25 чол./	Після експерименту /24 чол./
Усвідомлено-естетичний	-	$\frac{6}{25\%}$	-	$\frac{1}{4,2\%}$
Слабко усвідомлено-естетичний	$\frac{7}{24\%}$	$\frac{17}{70,8\%}$	$\frac{8}{32\%}$	$\frac{16}{66,7\%}$
Поверхово-орієнтований, неусвідомлений	$\frac{18}{76\%}$	$\frac{1}{4,2\%}$	$\frac{17}{72\%}$	$\frac{7}{29,1\%}$

У поданій нижче таблиці 3 дано результати трьох контрольних зрізів рівнів естетичного самовиховання /РЕС/ і рівнів професійної підготовки /РПП/ для кожного із студентів експериментальної і контрольної груп. Студентів з приблизно різними вихідними даними мали кожен у своїй групі однакові номери.

Динаміка рівня естетичного самовиховання й рівня
професійної підготовки /РЕС і РПП/

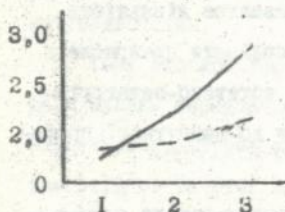
Порядкові номери студентів	Констатувачий зріз		Поміжний зріз		Заключний зріз	
	РЕС	РПП	РЕС	РПП	РЕС	РПП
<u>Експериментальна група</u>						
1. ст.К.	2,0	2,3	2,3	2,5	2,7	2,8
2. ст.П.	1,7	1,7	1,9	2,0	2,3	2,5
3. ст.Н.	1,5	1,6	1,8	1,8	2,1	2,2
4. ст.С.	1,9	1,8	2,2	2,2	2,3	2,4
5. ст.Д.	1,8	1,5	1,9	1,7	2,1	2,2
6. ст.Б.	1,7	1,7	2,0	2,2	2,2	2,4
7. ст.Т.	2,0	1,9	2,2	2,1	2,4	2,6
8. ст.А.	1,7	1,5	2,2	2,1	2,7	2,5
9. ст.И.	1,7	1,8	1,9	2,2	2,2	2,4
10. ст.М.	1,8	1,7	2,0	2,1	2,4	2,5
11. ст.Ч.	1,8	1,6	2,0	1,9	2,1	2,3
12. ст.Г.	1,7	1,7	2,0	2,1	2,2	2,4
Середній по- казник групи:	1,76	1,73	2,03	2,06	2,38	2,43
<u>Контрольна група</u>						
1. ст.Н.	1,9	2,3	2,1	2,4	2,2	2,5
2. ст.Р.	1,7	1,8	1,8	1,9	1,8	2,0
3. ст.У.	1,7	1,7	1,8	1,8	1,8	1,9
4. ст.Б.	2,0	1,9	2,0	2,0	2,1	2,2
5. ст.Ч.	1,8	1,6	1,9	1,7	2,0	2,0
6. ст.Ш.	1,8	1,7	1,8	1,8	1,9	1,7
7. ст.С.	2,0	1,9	2,0	1,9	2,1	2,0
8. ст.К.	1,7	1,6	1,7	1,7	1,8	1,7
9. ст.П.	1,8	1,8	1,8	1,9	2,0	2,0
10. ст.А.	1,5	1,5	1,7	1,6	2,2	2,4
11. ст.Г.	1,7	1,6	1,7	1,6	1,8	1,7
12. ст.Д.	1,6	1,7	1,6	1,7	1,7	1,8
Середній по- казник групи:	1,85	1,75	1,83	1,84	1,94	1,99

Як видно з таблиці, у всіх студентів експериментальної групи спостерігається більш значне зростання показників рівня естетичного самовиховання і рівня професійної підготовки порівняно з вихідним рівнем, а в контрольній групі показники перебували в межах результатів констатуючого зрізу.

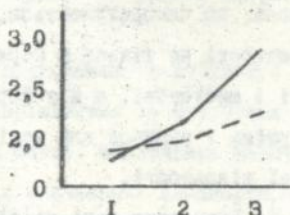
Загальна середня арифметична рівнів естетичного самовиховання підвищилася в експериментальній групі на 0,52 бала, рівень професійної підготовки - на 0,7 бала, а в контрольній групі рівень естетичного самовиховання зріс на 0,09 бала, рівень професійної підготовки - на 0,24 бала.

Відповідно до усереднених даних таблиці 3 графік зростання рівня естетичного самовиховання і професійної підготовки студентів має такий вигляд:

Рівень естетичного самовиховання /ЕЕС/

Рівень професійної підготовки /РПП/

Динаміка рівня естетичного самовиховання і рівня професійної підготовки

———— - Експериментальна група

- - - - - Контрольна група

Аналіз одержаного в ході дослідження результату в основному підтверджує висунуте нами припущення і дає підставу зробити такі

висновки:

1. Естетичне самовиховання - це соціально-психологічний процес, пов'язаний з формуванням свідомості і самосвідомості, інтересів і потреб, почуттів і волі. Крім того, цей процес є педагогічним, оскільки естетичне самовиховання є результатом і умовою педагогічно організованого естетичного виховання, в якому створюються сприятливі умови для формування суспільно значущих цілей і якостей особистості, потрібних для успішного самовдосконалення.

2. Суть естетичного самовиховання студентів музично-педагогічного факультету полягає в нерозривній єдності розвитку естетичної і педагогічної культури майбутнього вчителя музики в процесі його самовдосконалення як педагога, і як діяча мистецтва.

Естетичне самовиховання майбутніх учителів музики - це усвідомлена, що саморегулюється, художньо-пізнавальна діяльність особистості не тільки з формування умінь сприймати прекрасне в житті і мистецтві, а й з формування в себе естетико-педагогічних умінь і навичок для успішної підготовки до майбутньої професійної діяльності.

3. Визначено такі рівні естетичного самовиховання студентів музично-педагогічного факультету: усвідомлено-естетичний; слабо усвідомлено-естетичний; поверхово-орієнтований, неуовідомлений.

4. Визначено такі оптимальні педагогічні умови організації естетичного самовиховання студентів: а/ організація цілеспрямованого спостереження за педагогічною діяльністю вчителів-практиків як початкового етапу естетичного самовиховання студентів;

б/ професійна спрямованість дисциплін, що їх викладають; в/ цілеспрямована організація музично-просвітницької діяльності під час проходження практики в загальноосвітній школі.

5. Визначені педагогічні умови стали міцним фундаментом для розроблення цілісної методики організації естетичного виховання майбутнього вчителя музики. Розроблена нами методична схема моделі включає такі періоди: формування готовності до естетичного самовиховання; формування теоретичного досвіду естетичного самовиховання; формування практичного досвіду естетичного самовиховання.

6. Результати дослідно-експериментальної роботи показали, що досягнуто не лише позитивних змін у рівні естетичного самовиховання, а й певних внутрішніх пізнавальних зрушень у професійній підготовці. Це свідчать про те, що одночасно із зростанням рівня естетичного самовиховання поліпшується і рівень професійної підготовки.

Тому вдосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя музики передбачає педагогічне керівництво із озброєння студентів культурою самовиховання на основі оволодіння навичками самостійної творчої діяльності з усіх навчальних дисциплін, включення до навчального процесу елементів самовдосконалення естетико-педагогічних умінь і навичок.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Естетичне самовиховання як фактор професійного становлення майбутніх вчителів музики // Психолого-педагогічні проблеми удосконалення підготовки вчителів у світлі рішень літнього Пленуму та реформ вищої школи: Тези республіканської конференції / 20-24 листопада 1989 р. / - Ош, 1989. - С.47. / Рос.мовск/.

2. До питання про підготовку студентів педвузів до естетичного виховання школярів на традиціях народної музики //Морально-естетичне виховання молоді засобами мистецтва: Тези Всеобщого науково-практичного семінара. Ч.І. - Чернігов, 1990.- С.5-6. /У співавторстві/. /Рос. мовою/.

3. Роль естетичного самовиховання у професійному становленні майбутніх вчителів музики //Формування духовної культури учнівської молоді та школярів у процесі художнього виховання.- Деп. ОЦНІ "Школа та педагогіка" 05.11.90. - № 36-9. - С. 36-41. /Рос. мовою/.

4. Професійне становлення студентів у процесі вивчення музично-виконавських дисциплін //Удосконалення професійної підготовки майбутніх вчителів музики: Тези доповідей республіканської науково-методичної конференції /18-22 жовтня 1991 р./ - Ом, 1991. - С. 88-89. /У співавторстві/ /Рос. мовою/.

5. Опосередковане педагогічне керівництво естетичним самовихованням студентів //Шляхи удосконалення художньо-естетичної освіти учнівської молоді в умовах відродження національної культури: Тези республіканської науково-практичної конференції /7-9 квітня 1992 р./ - К., 1992. - С. 180-181.

Підписано до друку 25.04.94. Об'єм 1,0. Формат 60x84 1/16.
Друк офсетний. Тираж 100. Замов. 250. Безплатно.

ДОД УДУ ім. Драгоманова, Київ, Пирогова 9.

AB 3003
AB 30.031

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]